

پایگاه سیاسی شهری

موقعیت:
خیابان
سر تخت

موضوع:
مکتب الهادی^ع

سال ۱۳۴۸ ملک خصوصی یک تاجر فرش به فعال ترین و مهم ترین پایگاه سیاسی و انقلابی شهری تبدیل شد. حاج عزیر الله روحانی نجف آبادی از اهالی خوشنام و معتمد محله سر تخت بود؛ مردی که نه تنها در امر تجارت موفق بود بلکه در نیکوکاری و فعالیت های اجتماعی و سیاسی همیشه پیشقدم می شد. خانه حاج عزیر الله در همسایگی حجت الاسلام رمضانعلی تهرانی، امام جماعت و روحانی مردم دار سر تخت بود. فعالیت های سیاسی و انقلابی این روحانی بر جسته و رفت و آمد شخصیت های مهم سیاسی آن روزها به سر تخت باعث شد تا حاج عزیر الله خانه هزارمتری خود را در اختیار فعالیت های انقلابی قرار دهد و اینگونه مکتب الهادی (ع) سر تخت شکل گرفت. اصغر روحانی، فرزند حاج عزیر الله، آن روزها را اینگونه به یاد می آورد: «هر جمعه جلسات روضه خوانی در خانه مان برگزار می شد؛ جلساتی که به نام مکتب الهادی (ع) در سراسر شهر مشهور شد و جماعتی بی شمار را به خانه ما می کشاند. در حقیقت این جلسات روضه خوانی ظاهر ماجرا بود و در باطن این جلسات فعالیت های سیاسی و انقلابی اهالی ری را پوشش می داد. رهبر بزرگوارمان امام خامنای، مرحوم آیت الله امامی کاشانی، مرحوم آیت الله خرنعلی، حجت الاسلام قرائتی، مرحوم آیت الله هاشمی رفسنجانی و بسیاری از مبارزان انقلابی دیگر مهمان این جلسات بودند.»

اصغر روحانی که کوچک ترین پسر خانواده بود می گوید: «بارها خودم مأموران ساواک را اسلحه به دست در اطراف خانه مان دیدم. چندین بار از کلاتری محل احضار به برای پدر برای لغو این جلسات و روضه خوانی آمد. او خودش شخصا به کلاتری می رفت و مسئولیت همه چیز را بر عهده می گرفت. بعد از انقلاب این جلسات تمام شد ولی هیچ گاه پدر راضی نشد سردر خانه را که به نام مکتب الهادی (ع) مزین شده بود عوض

کند. او هیچ گاه از زحمات و هزینه هایی که در این راه انجام داده بود حرف ننزد و توقعی هم از کسی نداشت. بعدها خانه را به فرد دیگری فروخت. وقتی مالک جدید تصمیم گرفت تابلوی مکتب الهادی (ع) را عوض کند حجت الاسلام زمانی نجف آبادی به مالک پیام داد که بهتر است این تابلو را عوض نکند. این تابلو یادآور یکی از مهم ترین و تأثیر گذارترین پایگاه های سیاسی و انقلابی شهری است و باید در خاطر اهالی ماندگار شود.»

دوقلوهای باهویت

کاروانسرای قدیمی سر تخت که به کاروانسرای دوقلو معروف است بیش از ۴۰۰ سال قدمت دارد و پیشینه ساخت آن به دوران صفویه برمی گردد. این کاروانسرا به ۲ بخش جداگانه تفکیک شده و به همین دلیل آن را کاروانسرای دوقلو نامیدند. سنگ بنای این کاروانسرا در دوره شاه عباس صفوی نهاده شد و اکنون یکی از جاذبه های گردشگری ری به شمار می آید.

امیر محمد عطار نژاد، از ساکنان قدیمی شهری در مورد ارتباط این آثار می گوید: «وقتی سلطان، والی یا هر شخص حکومتی وارد شهری می شد ابتدا در عمارت باغ ملک ساکن می شد و بعد از استراحت، در میدان سر تخت بر تخت می نشست. تجار و کشاورزان که از راه های دور و نزدیک به ری می آمدند نیز در کاروانسرای دوقلو که در ۲ طبقه ساخته شده بود اتراق می کردند و تمام بازار قدیمی ری، اصطبل چهار پایان بود. از این رو محله کوچکی به نام محله سر تخت به اندازه یک شهر کوچک از نظر سیاسی، علمی و اقتصادی دارای اهمیت بود. ۲ نقل قول برای این کاروانسرا وجود دارد. قبلاً می گفتند در زمان قاجار مسئولیت آن بر عهده فردی

موضوع:
کاروانسرای
دوقلو

موقعیت:
بازار سر تخت

روحانی با نام حاج ملاعلی کنی بود که آن را وقف خدمت رسانی به زائران آستان مقدس حضرت عبدالعظیم (ع) کرده بود و در جایی دیگر گفته شده که این کاروانسرا محلی بوده برای تخلیه بارهای شتر و انتقال نفت از باکو و مدیریت آن در دست یکی از بزرگان شهر بود. اهالی قدیمی محل اعتقاد دارند این مکان موقوفه ملاعلی کنی است، اما به تازگی مدارک جدیدی پیدا شده که این موضوع را رد می کند. کاروانسرای دوقلو در ۲ طبقه و با مساحتی حدود ۸۰۰ متر مربع، حیاطی مرکزی به شکل مربع دارد. از طبقه همکف به عنوان اصطبل استفاده می شد. همچنین در این طبقه یک راهرو وجود داشت که برای دسترسی به حجره ها و محل اقامت زوار حضرت عبدالعظیم (ع) در نظر گرفته شده بود. ستون های گرد آجری و گل میخ های فلزی روی درهای چوبی حجرات از زیبایی های این بنای قدیمی است. کاروانسرای دوقلو سال ۸۲ در فهرست آثار ملی ایران ماندگار شد.

آسیاب غایب

آسیاب دانگه در حوالی آستان مقدس امامزاده ابوالحسن و در همسایگی محله سر تخت از آن آسیاب های قدیمی پر رونقی بود که امروز هیچ اثری از آن نیست. محسن ماجدی، ری پژوه درباره این آسیاب قدیمی و کاربری آن تعریف می کند: «در ری آسیاب های متعددی داشتیم که با انرژی آب کار می کردند.

شهری به نسبت تهران شیب تندی دارد و با توجه به اینکه اغلب آب قنات ها از محدوده مشخصی در شهری خارج می شدند، تعدادی آسیاب در آن محدوده شناسایی شده اند که یکی از آنها آسیاب دانگه است. آب مورد نیاز این آسیاب که در

مسیر سابق تهران - قم قرار داشت از قنات دانگه که همیشه پر آب بود، تأمین می شد. قنات دانگه آب روانی داشت و به دلیل اینکه شیب تهران به سمت حرم حضرت عبدالعظیم از غرب

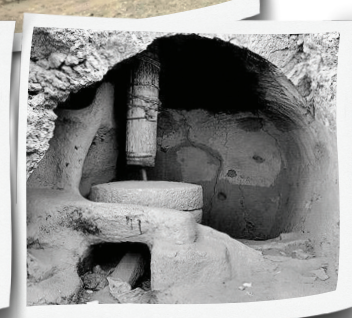
به شرق است و آب های روان هم در این مسیر حرکت می کنند، آسیاب دانگه که به نسبت حرم حضرت عبدالعظیم در سطحی بالاتر بود محله سر تخت را سیراب و آب مورد نیاز اهالی را تأمین می کرد. بیشتر کشاورزان هم از این آب بهره می بردند؛ چرا که آن زمان این اطراف پر از زمین های زیر کشت گندم و جو بود و اغلب کشاورزان برای آسیاب محصولاتشان از همین آسیاب استفاده می کردند.» به گفته ماجدی، مالک آسیاب دانگه فردی به نام حاج محمدعلی بود که بین اهالی مشهور بود، اما درباره زمان

موضوع:
آسیاب دانگه

موقعیت:

جاده تهران -
قم، آستان مقدس
امامزاده ابوالحسن^ع،
روستای اندرمان

ساخت و قدمت آسیاب و اینکه به دوره قاجار یا پیش تر و حتی ساسانیان تعلق داشته است، اطلاعات دقیق یا منبع و سند موثقی در دسترس نیست. بیشتر نقل قول ها به صورت شفاهی است. اما آنچه از کلیت اسناد در این زمینه باقی مانده حاکی از این است که پیشینه قنات های شهری حتی به دوره ساسانیان می رسد. به همین دلیل بعید نیست آسیاب دانگه که این روزها هیچ اثری از بنای آن باقی نمانده است قدمتی چند صد ساله داشته است.